

PROGRAMMA JDW-CONGRES 2026

9:00 *Ontvangst met koffie en thee*

9:30 Welkom en opening door JDW-voorzitter **Katja Out-Maassen**, **Concernjurist**, **Univé** en professioneel dagvoorzitter **Sabine Hellemans**

09:35 **Waarom geopolitiek een rem én katalysator is voor de groene transitie**

Dr. Louise van Schaik, Head of Unit EU & Global affairs, **Instituut Clingendael**

- Afhankelijkheid van geïmporteerde energie is een kwetsbaarheid voor Europa.
- Energie als politiek drukmiddel door leveranciers (o.a. Rusland), afhankelijkheid van de Golfstaten, de VS en aanvoerketens die oorlogsdoel zijn geworden.
- Versnelde energietransitie in Europees belang; verhoging weerbaarheid door thuis opgewekte duurzame energie en import daarvan uit een veelvoud van landen.
- Discussie over beleid om uitstoot te beprijsen (prijsofdrijving) en versimpeling milieuregels.
- Afhankelijkheid van Chinese technologie en aanvoerketens van kritieke materialen voor de energietransitie.
- Moet Europa oneerlijke concurrentie indammen of riskeert het dan ongewenste tegenmaatregelen en hogere kosten van de energietransitie?

10:10 **De rol van juristen in de complexe combinatie van geopolitiek, duurzaamheid & transitie management**

Floris van der Pouw, Senior Legal Counsel Corporate | Finance | ESG, **FrieslandCampina**

- Welke trends komen er op juristen en/of juridische afdelingen af, en wat betekent dat voor hun rol op het gebied van risico, compliance en de waarde van producten, diensten en (ESG) beleid?
- Wat kan de jurist vanuit zijn rol betekenen in de grotere (duurzame) transitie managementopgave; het sturen, begeleiden en mogelijk maken van complexe veranderprocessen op systeemniveau?
- Praktijkvoorbeelden & ervaringen.
- Interactieve discussie.

11:00 *Koffiepauze*

11:30 Workshopronde 1 start

12:30 *Lunchpauze*

13:30 **Defensie op aarde én in de ruimte: dragen militaire investeringen bij aan ESG- doelstellingen of juist niet?**

- Hoe verhouden veiligheid, defensie investeringen en ESG doelstellingen zich tot elkaar?
- Is defensie 'ESG onvriendelijk' of juist noodzakelijk voor een stabiele duurzame economie?
- Ruimteveiligheid, satellieten en militarisering van de ruimte:
 - Ruimte wordt cruciaal voor navigatie, klimaatmonitoring en defensie.
 - Juridische vraagstukken: internationaal ruimterecht, eigendom van data, aansprakelijkheid bij botsingen.
 - Hoe verhouden ESG en "space security" zich?
- Wat betekent dit voor investeringskeuzes van o.a. overheden, bedrijven en pensioenfondsen?

14:10 Workshopronde 2 start

15:15 **AI inzetten ter bevordering van de transitie naar een duurzame economie & samenleving**

Wahbe Rezek, AI expert, Creating Insights

- Artificiële Intelligentie (en de digitalisering in het algemeen) als versneller van de energietransitie vs de ecologische voetafdruk van AI. Wanneer is AI onderdeel van de oplossing, en wanneer van het probleem?
- Welke rol speelt AI bij de implementatie, realisatie, monitoring en stimulering van de duurzaamheidstransitie (ESG goals)?
- Hoe kan AI worden gebruikt voor de realisatie van de R-strategieën: reuse, repair, refurbish, remanufacture en repurpose (het verlengen van de levensduur van producten) en recycle and recover (hergebruik van gebruikte materialen bevorderen) en de realisatie van efficiëntie en innovatie van diensten en bedrijfs- en productieprocessen en kostenreductie.
- Ecodesign for Sustainable Product Regulation (Verordening Ecologisch ontwerp voor duurzame producten) (ESPR) introduceert het digitale product paspoort (DPP). Welke rol kan AI hierin spelen.
- De systemen waarop AI draait bestaan uit kritieke grondstoffen zoals lithium, kobalt en andere zeldzame aardmetalen. Daarnaast gebruikt AI veel energie en is voor de koeling van de systemen water nodig.

16:00 Afsluiting van de dag met aansluitend netwerkborrel

Workshops

Workshop 1 | Grip op de keten

JDW Klimaattafel overkoepelende thema's

Workshop 2 | Netcongestie

JDW Klimaattafel Energie, Spreker: Maarten Staats (Enexis), Panel: RvO/ Roland de Vlam (Wintervlam) / Diederik Apotheker

In de workshop worden eerst de basis en de algemene concepten van netcongestie uitgelegd. Er wordt inhoudelijk ingegaan op de vraag wat netcongestie behelst en hoe het ontstaat. Vervolgens is er ruimte voor verdieping en wordt er gekeken naar waar dit mogelijk problemen oplevert, naar oplossingen om efficiënt om te gaan met netcongestie, en waar deze problemen mogelijk te verhelpen zijn. Het laatste deel van de workshop bestaat uit een paneldiscussie en/of een vragenronde.

Workshop 3.1 | Klimaatrechtvaardigheid in ESG-perspectief

Klimaatonderzoek Initiatief Nederland (KIN) en initiatiefnemers van de Leergang Klimaatrechtvaardigheid vanuit het UMC Utrecht, DRIFT en Samen Klimaatbestendig

In deze interactieve workshop maken deelnemers kennis met klimaatrechtvaardigheid als concept, met rechtvaardige duurzaamheidstransities en vooral met de vraag hoe je klimaatrechtvaardigheid een betekenisvolle plek in je eigen beroepspraktijk kunt geven.

Workshop 3.2 | Klimaatrechtvaardigheid en intergenerationele belangenweging

Joyce Browne, associate professor Global Health), Wageningen University (WUR), Marleen Bekker, Associate professor Health Policy and Politics, Wageningen University (WUR), Marlies Hesselman, Associate professor International Law, Rijksuniversiteit Groningen

Deze interactieve workshop bouwt voort op de sessie over klimaatrechtvaardigheid in de eerste workshopronde en verdiept op een specifiek aspect van klimaatrechtvaardigheid: intergenerationele rechtvaardigheid. Twee vragen staan hierin centraal: welke ruimte is er binnen huidige wet- en regelgeving of werkwijzen voor het meewegen van belangen van toekomstige generaties? Welke aanvullende wet- en regelgeving of werkwijzen zou dit kunnen versterken?

Workshop 4 | Vergunningen in de versnelling

Nationaal Klimaatform (NKP)

Nederlandse Vereniging van Duurzame Energie (NVDE)

Uit recent praktijkonderzoek blijkt dat vergunningsprocedures 50 tot 75 procent korter kunnen. Dat kan allemaal binnen de bestaande regels. Het vraagt wel om een andere manier van werken. Daarbij is vertrouwen, iets meer lef en samenwerking belangrijk. Welke rol kan jij als jurist pakken in om de noodzakelijke versnelling in procedures te realiseren. Na een korte presentatie van het rapport en een van de voorbeelden gaan het NKP en de NVDE met de juristen de zaal in gesprek welke mogelijkheden zij zien om de snellere werkwijze tot standaard te maken en welk belemmeringen daarvoor moeten worden weggenomen.

Workshop 5 | Vastgoedrecht

JDW Klimaattafel gebouwde omgeving

Workshop 6 | Mini trail – buiten

Ian Read, Wildernisgids, Kenchaan

We, as Kenchaan, invite you to disconnect in order to reconnect - to unplug from a world shaped by a few thousand years of human knowledge and re-enter a world held by billions of years of wisdom. Nature reminds us that true belonging is not about changing who we are, but about being who we are. Before we can create meaningful and sustainable change in our lives and in the world around us, we first need to feel that reconnection at a soul level before trying to understand and change things at an intellectual level. As Einstein wisely said: "We can not solve the problems of the world with the same mindset that created them." This workshop is an invitation to slow down, listen deeply, and remember our place within the greater web of life.